

Lieta C-417/23

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2023. gada 6. jūlijs

Iesniedzējtiesa:

Østre Landsret – Nordhavn (Dānija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 30. jūnijs

Prasītāji:

Slagelse Almennyttige Boligselskab, Afdeling Schackenborgvænge

XM

ZQ

FZ

DL

WS

JI

PB

VT

YB

TJ

RK

Atbildētāji:

MV

EH

LI

AQ

LO

*Social-, Bolig- og Ældreministeriet***Pamatlietas priekšmets**

Pamatlietu veido piecas atsevišķas prasības, no kurām pirmās četras lietas ir prasības, ko mājokļu sabiedrība *SAB* ir iesniegusi pret pieciem īrniekiem, lai tiktu noteikts, ka minētajiem īrniekiem ir jāatzīst, ka sabiedrības veiktie trīs līgumu izbeigšanas gadījumi ir likumīgi (*Schackenborgvænge* Slagelsē), savukārt piekto lietu ierosināja 11 īrnieki, lai tiktu pārbaudīts, vai *Social-, Bolig- og Ældreministeriet* [Sociālo lietu, mājokļu un veco ļaužu ministrija] apstiprinātais *Mjølnerparken* rajona Kopenhāgenā attīstības plāns ir likumīgs.

Visu lietu galvenais temats ir jautājums par to, vai Dānijas noteikumi par attīstības plāniem, lai samazinātu sociālo ģimenes mājokļu skaitu tā sauktajos “transformācijas rajonos” (agrāk sauktajos “ilgtermiņa geto rajonos”), rada diskrimināciju etniskās piederības dēļ, kas ir pretrunā Dānijas likumam par vienlīdzīgu attieksmi etniskās piederības dēļ un ar to saistītajai Direktīvai 2000/43/EK.

Līdzīgi jautājumi tiek izskatīti arī vairākās citās Dānijas tiesās, tostarp septiņās lietās *Højesteret* [Augstākajā tiesā] un divās lietās *Retten i Aarhus* [Orhūsas rajona tiesā]. Augstākā tiesa ir nolēmusi apturēt tiesvedībā esošās lietas, līdz Eiropas Savienības Tiesa izskatīs prejudiciālos jautājumus minētajās lietās.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. panta otrajai daļai kopsakarā ar minētā panta pirmo daļu par Padomes Direktīvas 2000/43/EK (2000. gada 29. jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības, 2. panta 2. punkta a) un b) apakšpunkta interpretāciju.

Prejudiciālie jautājumi

- (1) Vai Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā minētais jēdziens “etniskā piederība” ir jāinterpretē tādējādi, ka šis jēdziens tādos apstākļos kā šajā lietā – kad saskaņā ar Dānijas Likumu par sociālajiem mājokļiem ir jāsamazina sociālo ģimenes mājokļu īpatsvars “transformācijas

rajonos”, un kad nosacījums, lai to kvalificētu kā transformācijas rajonu, ir tas, ka vairāk nekā 50 % no mājokļu rajona iedzīvotājiem ir “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis”, attiecas uz personu grupu, kas definēta kā “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis”?

- (2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir pilnībā vai daļēji apstiprinoša, vai 2. panta 2. punkta a) un b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā lietā raksturotā shēma ir tieša vai netieša diskriminācija?

Atbilstošās Eiropas Savienības un starptautiskās tiesību normas

Padomes Direktīvas 2000/43/EK (2000. gada 29. jūnijs), ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības, 1. pants un 2. panta 1. un 2. punkts.

Tiesas spriedumi, 2015. gada 16. jūlijs, *CHEZ Razpredelenie Bulgaria* (C-83/14, EU:C:2015:480, 46.–60. punkts); 2017. gada 6. aprīlis, *Jyske Finans* (C-668/15, EU:C:2017:278, 17.–20. punkts); un 2021. gada 10. jūnijs, *Land Oberösterreich* (C-94/20, EU:C:2021:477).

ANO Starptautiskā konvencija par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu (*ICERD*).

ANO Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (*ICESCR*).

Rasu diskriminācijas izskaušanas komitejas lēmums lietā *Murat Er* pret Dāniju (CERD/C/71/D/40/2007).

Valsts tiesību normas

Almenboligloven [Likums par sociālajiem mājokļiem] (2021. gada 27. septembra Konsolidētais likums Nr. 1877 par sociālajiem mājokļiem utt.)

Pašlaik spēkā esošie noteikumi ir ietverti Likumā par sociālajiem mājokļiem, kas paredz, ka sociālā mājokļa pārvaldei(-ēm), kurai(-ām) pieder dzīvojamā teritorija, kopā ar pašvaldības domi ir jāizstrādā attīstības plāns sociālo mājokļu rajoniem, kas noteikti kā “transformācijas rajoni”. Šāds attīstības plāns jāapstiprina *Indenrigs- og boligministeren* [iekšlietu un mājokļu ministram].

Attīstības plānā sociālo mājokļu organizācijai un pašvaldības domei ir jānosaka, kā līdz 2030. gada 1. janvārim sociālo ģimenes mājokļu īpatsvars mājokļu rajonā tiks samazināts līdz ne vairāk kā 40 % no kopējā mājokļu skaita. Tādēļ attīstības plāns var nozīmēt, ka sociālo mājokļu īrnieku īres līgumi ir jāpārtrauc.

Galvenais noteikums attiecībā uz pamatlietu ir ietverts Likuma par sociālajiem mājokļiem 61.a pantā, kas tika ieviests ar 2010. gada 22. decembra Likumu Nr. 1610. Pašreizējie 61.a panta noteikumi tika ieviesti ar 2021. gada 27. novembra Likumu Nr. 2157. Ar terminu “paralēlā kopiena” aizstāja terminu “geto”, savukārt ar terminu “transformācijas rajons” aizstāja terminu “ilgtermiņa geto rajons”. Tika mainīta tikai terminoloģija.

Saskaņā ar Likuma par sociālajiem mājokļiem 61.a panta 4. punktu sociālo mājokļu rajonu uzskata par “transformācijas rajonu” (agrāk – “ilgtermiņa geto rajonu”), ja tas pēdējo piecu gadu laikā ir izpildījis “paralēlās kopienas” (agrāk – “geto”) veidošanas nosacījumus.

Saskaņā ar Likuma par sociālajiem mājokļiem 61.a panta 1. un 2. punktu “paralēlā kopiena” ir mājokļu rajons, kas atbilst vismaz diviem no četriem kritērijiem attiecībā uz iedzīvotāju piesaisti darba tirgum, noziedzības līmeni, izglītības līmeni un vidējiem ienākumiem un kurā vairāk nekā 50 % iedzīvotāju ir “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis”.

Pašreizējā attīstības plānu u.c. sistēma tika ieviesta ar 2018. gada 27. novembra Likumu Nr. 1322. Šajā saistībā tika ieviesta prasība, ka imigrantu un viņu pēcnācēju īpatsvaram no valstīm, kas nav Rietumu valstis, jābūt lielākam par 50 %, kas ir nepieciešams nosacījums, lai izveidotu “geto rajonu”. Pirms likumprojekta, kura rezultātā tika veikti grozījumi, toreizējā valdība 2018. gadā bija izstrādājusi plānu *Et Danmark uden parallelsamfund – Ingen ghettoer 2023* (Dānija bez paralēlām sabiedrībām. Nekādu geto 2023. gadā), kurā tika uzsvērtā vēlme izveidot saliedētu Dāniju bez paralēlām sabiedrībām, ko veido cilvēki, kuru izcelsme nav Rietumu valstis un kuriem nav piesaistes vietējai kopienai. Atsaucoties uz šo plānu, likumprojektā ir pausta vēlme apkarot paralēlās sabiedrības, kas ir pamats geto kritēriju atjaunināšanai un konsolidēšanai. Saskaņā ar šo likumprojektu geto ir mājokļu rajons, kurā imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nepieder pie Rietumu pasaules, veido vairāk nekā 50 % iedzīvotāju, un kurā ir izpildīti vismaz divi no četriem geto kritērijiem. Definīcijā uzsvērts, ka galvenā problēma geto rajonos ir imigrantu un viņu pēcnācēju no valstīm, kas nav Rietumu valstis, integrācijas trūkums.

Termini “imigranti”, “pēcnācēji”, “no Rietumu valstīm” un “no valstīm, kas nav Rietumu valstis” nav definēti ne Likumā par sociālajiem mājokļiem, ne tā *travaux préparatoires*. Tā vietā ir atsauce uz *Danmarks Statistik* [Dānijas Statistikas pārvaldi], kas ir izstrādājusi šo terminu definīcijas statistikas vajadzībām. Attiecībā uz pēdējiem diviem jēdzieniem tajā teikts turpmāk minētais.

Rietumu valstis

Rietumu valstis ir: ES valstis, Andora, Apvienotā Karaliste, ASV, Austrālija, Islande, Jaunzēlande, Kanāda, Lihtenšteina, Monako, Norvēģija, Sanmarīno, Šveice un Vatikāns.

Valstis, kas nav Rietumu valstis

Valstis, kas nav Rietumu valstis, ir tādas Eiropas valstis kā Albānija, Baltkrievija, Bosnija un Hercegovina, Dienvidslāvija, Kosova, Krievija, Maķedonija, Melnkalne, Moldova, Padomju Savienība, Serbija, Turcija un Ukraina. Visas Āfrikas, Dienvidamerikas, Centrālamerikas un Āzijas valstis. Visas Okeānijas valstis (izņemot Austrāliju un Jaunzēlandi) un bezvalstnieki.

Lov om etnisk ligebehandling [Likums par vienlīdzīgu attieksmi etniskās piederības dēļ] (2012. gada 15. maija Konsolidētais likums Nr. 438 par vienlīdzīgu attieksmi etniskās piederības dēļ, ar turpmākiem grozījumiem)

Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta a) un b) apakšpunkts ir ieviests Dānijas Likuma par vienlīdzīgu attieksmi etniskās piederības dēļ 3. pantā, kas ir formulēts šādi:

“3. pants.

1. “Neviens nedrīkst tieši vai netieši izturēties pret citu personu atšķirīgi attiecīgās personas vai trešās personas rasu vai etniskās piederības dēļ.

2. Tiek pieņemts, ka tiešā diskriminācija iestājas tad, kad salīdzināmā situācijā pret vienu personu izturas, ir izturējušies vai izturēsies sliktāk nekā pret otru personu rasu vai etniskās piederības dēļ.

3. Netiešā diskriminācija iestājas tad, kad acīmredzami neitrāls noteikums, kritērijs vai prakse var radīt pret kādas rasu vai etniskās piederības personu nelabvēlīgāku attieksmi, salīdzinot ar citām personām, ja vien šāds noteikums, kritērijs vai prakse nav objektīvi attaisnojams ar tiesisku mērķi un ja vien tas nav samērīgs un vajadzīgs šāda mērķa sasniegšanas līdzeklis.

[..].”

Īss pamatlītas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Galvenais jautājums pamatlītas ir par to, vai tas, ka saskaņā ar Likuma par sociālajiem mājokļiem 168.a panta 1. punktu ir jāsamazina sociālo ģimenes mājokļu skaits “transformācijas rajonos” (agrāk – “ilgtermiņa geto rajonos”), ir diskriminācija etniskās piederības dēļ, kas ir pretrunā Likumam par vienlīdzīgu attieksmi etniskās piederības dēļ un ar to saistītajai direktīvai. Transformācijas rajons ir mājokļu rajons, kurā pēdējos piecos gados vairāk nekā 50 % iedzīvotāju ir bijuši “imigranti un viņu pēcnācēji no Rietumu valstīm”, un kurā ir izpildīti vismaz divi no četriem kritērijiem, kas attiecas uz iedzīvotāju piesaisti darba tirgum, noziedzības līmeni, izglītības līmeni un vidējiem ienākumiem.
- 2 **Schackenborgvænge** mājokļu rajons (pirmās četras lietas) ir sociālie mājokļi **Ringparken** mājokļu rajonā Slagelsē. **Ringparken** no 2018. gada 1. decembra tika

atzīts par “ilgtermiņa geto rajonu”, jo šis mājokļu rajons atbilda visiem četriem kritērijiem attiecībā uz iedzīvotāju piesaisti darba tirgum, noziedzības līmeni, izglītības līmeni un vidējiem ienākumiem, kā arī tāpēc, ka 55,6 % iedzīvotāju piederēja pie kategorijas “imigranti un viņu pēcnācēji no Rietumu valstīm”.

- 3 Līdz ar to attiecīgās mājokļu asociācijas (*FOB* un *SABI*) sadarbībā ar Slagelses pašvaldību izstrādāja *Ringparken* attīstības plānu saskaņā ar Likuma par sociālajiem mājokļiem 168.a panta 1. punktu. Atbilstīgi attīstības plānam sociālo ģimenes mājokļu īpatsvars ir jāsamazina līdz 40 %, kas attiecībā uz *Schackenborgvænge* nozīmē dažu mājokļu pārdēvēšanu par jauniešu mājokļiem, sociālo ģimenes mājokļu nojaukšanu, pārdošanu privātpersonām un jaunas privātas ēkas būvniecību. Attīstības plānu 2020. gada 14. janvārī apstiprināja *Trafik, Bygge- og Boligstyrelsen* [Transporta, būvniecības un mājokļu lietu iestāde].
- 4 *SAB* 2020. gada 17. februārī izbeidza 17 īres līgumus *Schackenborgvænge*, tostarp ar pieciem īrniekiem – atbildētājiem. Īres līgumu izbeigšana tika veikta saskaņā ar apstiprinātajiem izīrēšanas kritērijiem, un saskaņā ar sniegto informāciju īrnieki, kuru īres līgumi tika izbeigti, netika izvēlēti, pamatojoties uz to, vai viņi ir “imigranti vai viņu pēcnācēji no Rietumu valstīm”. Īrniekiem tika piedāvāts pārcelties uz pastāvīgu dzīvesvietu.
- 5 Īsumā par īrniekiem: MV (1. lieta) ir dzimis Turcijā un ir Dānijas pilsonis. Nav informācijas par EH (2. lieta) dzimteni, vecākiem vai valstspiederību. LI (3. lieta) ir dzimis Bosnijā un ir Bosnijas pilsonis. Attiecībā uz AQ un LO (4. lieta) – pirmais ir dzimis Sīrijā, bet otrs – Libānā. Abi ir ieguvuši Dānijas pilsonību.
- 6 Visi īrnieki ir iebilduši pret līguma izbeigšanu, un tagad *SAB* ir ierosinājusi prasību, pieprasot atzīt, ka līguma izbeigšana ir likumīga. Pieci atbildētāji ir norādījuši, ka prasība ir jānoraida un ka *SAB* ir jāatzīst Likuma par sociālajiem mājokļiem 61.a panta spēkā neesamība.
- 7 Kopš 2021. gada 1. decembra *Ringparken* vairs nav transformācijas rajons, jo šis mājokļu rajons vairs neatbilst kritērijiem, kas attiecas uz iedzīvotāju bez saiknes ar darba tirgu īpatsvaru, par noteikta veida noziegumiem notiesāto iedzīvotāju īpatsvaru un iedzīvotāju vidējiem ienākumiem. Tomēr *SAB* joprojām ir pienākums īstenot apstiprināto teritorijas attīstības plānu.
- 8 *Mjølnerparken* (5. lieta) ir sociālo mājokļu komplekss Kopenhāgenā, ko pārvalda mājokļu organizācija *Bo-Vita*. Kopš 2018. gada 1. decembra *Mjølnerparken* ir atzīts par “ilgtermiņa geto rajonu” (tagad – “transformācijas rajonu”), jo kopš tā laika šis mājokļu rajons atbilst trim no četriem kritērijiem, kas noteikti Likuma par sociālajiem mājokļiem 61.a panta 1. punktā, un arī tāpēc, ka aptuveni 80 % iedzīvotāju šajā zonā ietilpst kategorijā “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nepieder pie Rietumu pasaules”. *Mjølnerparken* joprojām ir “transformācijas rajons”.

- 9 Pamatojoties uz to, *Bo-Vita* 2019. gada 8. maijā izstrādāja attīstības plānu, ko cita starpā 2019. gada 10. septembrī apstiprināja *Indenrigs- og Boligministeriet* [Iekšlietu un mājokļu ministrija] (tagad – *Social-, Bolig- og Ældreministeriet* (Sociālo, mājokļu un veco ļaužu lietu ministrija)). Plāns ietvēra dažu daudzdzīvokļu māju pārdošanu. Līdz ar to *Bo-Vita* pienākums ir izbeigt īrnieku īres līgumus skartajos kvartālos. Īrniekiem ir piedāvāts mainīt dzīvesvietu.
- 10 Prasītāji minētajā lietā (5. lieta) ir vai bija īrnieki attiecīgajos kvartālos. Īsumā par attiecīgajiem īrniekiem: XM ir dzimis Pakistānā un ieguvis Dānijas pilsonību. ZQ ir dzimis Libānā un ir Dānijas pilsonis. FZ ir dzimis Pakistānā un ir Dānijas pilsonis. DL ir dzimis Sīrijā un ir Dānijas pilsonis. WS ir dzimis Sīrijā un ir Dānijas pilsonis. JL ir dzimis Sīrijā un pirms Dānijas pilsonības iegūšanas bija palestīnietis bez pilsonības. PB ir dzimis Sīrijā un pirms Dānijas pilsonības iegūšanas bija palestīnietis bez pilsonības. VT ir dzimis Lībijā un ir Dānijas pilsonis. YB ir dzimis Dānijā un ir Dānijas pilsonis. TJ ir dzimis Dānijā un ir Dānijas pilsonis. RK ir dzimusi Dānijā un ir Dānijas pilsone. Abi viņas vecāki ir dzimuši Libānā, un viņiem ir Dānijas pilsonība.
- 11 Prasītāji 2020. gada 27. maijā iesniedza prasību pret Sociālo, mājokļu un veco ļaužu lietu ministriju, apgalvojot, ka ministrijas 2019. gada 10. septembrī apstiprinātais *Mjølnerparken* attīstības plāns ir spēkā neesošs, tostarp tāpēc, ka plāns ir pamatots ar Likuma par sociālajiem mājokļiem 61.a panta 4. punktu. Ministrija lūdza prasību noraidīt.
- 12 Gan *Schackenborgvænge* lieta, gan *Mjølnerpark* lieta ir nodotas izskatīšanai *Østre Landsret* [Austrumu reģiona apelācijas tiesa] pirmajā instancē, jo tiek uzskatīts, ka šīs lietas izraisa principiālus jautājumus.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

***Schackenborgvænge* lietas (pirmās četras lietas)**

- 13 Prasītājs, mājokļu uzņēmums SAB, cita starpā norādīja, ka atbildētāju īres līgumu izbeigšana tika veikta, pamatojoties uz *almenlejeloven* [Likumu par sociālo mājokļu īri], un ka SAB nav ietekmējis to, ka 2018. gada 1. decembrī rajons tika klasificēts kā “ilgtermiņa geto rajons” (tagad – “transformācijas rajons”), un tam ir pienākums ievērot Likuma par sociālajiem mājokļiem noteikumus, tostarp 168.a un 168.b pantu par sociālo ģimenes mājokļu īpatsvara samazināšanu līdz ne vairāk kā 40 % “transformācijas rajonos”.
- 14 Līgumu izbeigšana nav uzskatāma par prettiesisku diskrimināciju, kas būtu pretrunā Likuma par vienlīdzīgu attieksmi etniskās piederības dēļ 3. pantam. Nepastāv ne tieša, ne netieša diskriminācija īrnieku etniskās piederības dēļ. SAB 17 īrniekus, kuru īres līgumi tika izbeigti, netika atlasījusi, pamatojoties uz viņu rasi vai etnisko piederību. Izbeigšanas kritēriji daļēji ir īrnieka ienākumu pamats

un daļēji tas, vai īrnieks vai citi īrnieka mājāsaimniecības locekļi pēdējo sešu mēnešu laikā ir izdarījuši noziegumu.

- 15 No Vienlīdzīgas attieksmes direktīvas 3. panta 2. punkta izriet, ka šī direktīva neattiecas uz diskrimināciju pilsonības dēļ, bet tikai uz diskrimināciju rases vai etniskās piederības dēļ. Tajā pašā laikā tiek atzīts, ka dažās jomās atsevišķas valstis ir ieinteresētas un tām ir nepieciešama iespēja diskriminēt valstspiederības dēļ. Termins “imigranti un viņu pēcnācēji no Rietumu valstīm” ir valsts nozīmes termins, jo “valstis, kas nav Rietumu valstis” ir definētas kā “visas valstis, kas nav Rietumu valstis”, un tādējādi ietver vismaz 155 valstis. Patlaban Rietumu pasaules valstīs dzīvo aptuveni 940 000 000 cilvēku, bet ārpus tām – aptuveni 7 060 000 000 cilvēku. Tādējādi pasaules valstīs, kas nav Rietumu valstis, dzīvo aptuveni 88,25 % pasaules iedzīvotāju.
- 16 Īrnieki –atbildētāji cita starpā ir norādījuši, ka *SAB* ir pienākums ievērot Dānijas tiesību aktus, bet ne tad, ja tie ir pretrunā starptautiskajām saistībām.
- 17 Šis gadījums ir saistīts ar tiešu diskrimināciju. Likuma par sociālajiem mājokļiem 61.a pants ir pretrunā Vienlīdzīgas attieksmes direktīvai.

Mjølnerparken lieta

- 18 Īrnieki –prasītāji cita starpā ir norādījuši, ka Vienlīdzīgas attieksmes direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētais jēdziens “rase vai etniskā piederība” ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas uz kritēriju “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis” un ka šī tiesību norma liedz izbeigt īres līgumu ar kādu mājokļa rajona iedzīvotāju grupu – gan Rietumu valstu, gan citu valstu iedzīvotājiem –, pamatojoties uz to, ka cita starpā “imigrantu un viņu pēcnācēju no valstīm, kas nav Rietumu valstis” īpatsvars pārsniedz 50 %.
- 19 Direktīvas par netiešo diskrimināciju 2. panta 2. punkta b) apakšpunktā minētais jēdziens “rasu vai etniskas piederības personas” ir jāinterpretē arī tādējādi, ka šī tiesību norma attiecas uz kritēriju “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis”, un tādējādi šī tiesību norma arī nepieļauj, ka īres līgums tiek izbeigts ar kādu iedzīvotāju grupu, tostarp pamatojoties uz to, ka “imigrantu un viņu pēcnācēju no valstīm, kas nav Rietumu valstis” īpatsvars pārsniedz 50 %. Šis kritērijs nav “šķietami neitrāls nosacījums”, kā paredzēts 2. panta 2. punkta b) apakšpunktā.
- 20 Tomēr, ja, neraugoties uz iepriekš minēto, tiek uzskatīts, ka pastāv “acīmredzami neitrāls noteikums, kritērijs vai prakse”, tiek apgalvots, ka šis kritērijs ir tieši pietiekami saistīts ar “konkrētu” [dāņu valodā *bestemt* – nav iekļauts direktīvas tekstā angļu valodā] rasu vai etniskas piederības personām. Iedzīvotāju grupa, kuru izcelsme nav Rietumu valstīs, veido vairāk nekā 80 % no mājokļu rajona iedzīvotājiem.

- 21 Pat ja pieņemtu to, ka kritērijs pats par sevi nevar tikt uzskatīts par tādu, kas attiecas uz [konkrētas] rasu vai etniskas piederības personām, kā minēts 2. panta 2. punkta b) apakšpunktā, tiek apgalvots, ka konkrētā statistikas informācija liecina, ka lielākās iedzīvotāju grupas, kuras ietekmē *Mjølnerparken* attīstības plāns, ir libāniešu vai somāliešu izcelsmes, kas uzskatāmi par konkrētu rasi vai etnisko grupu.
- 22 Turklāt tiek apgalvots, ka kritērija izmantošana netiek uzskatīta par likumīgu mērķi. Mērķis ir samazināt sociālo ģimeņu mājokļu skaitu, lai šo teritoriju padarītu par “pievilcīgu mājokļu rajonu”, cita starpā nodrošinot mājokļu tipu daudzveidību un tādējādi mainītu iedzīvotāju sastāvu. Ja to salīdzina ar “geto izskaušanas” pamatmērķi, kas apņēmīgi definēts kā teritorija, kurā vairāk nekā 50 % iedzīvotāju nav Rietumu valstu izcelsmes, tad attīstības plāna apstiprināšanas patiesais mērķis nepārprotami ir nodrošināt iedzīvotāju bez Rietumu pasaulei piederīgu valstu izcelsmes pārvietošanu. Tieši ģimenes mājokļa zaudēšanu Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi par ārkārtēju iejaukšanos pamattiesībās.
- 23 Atbildētāja, Sociālo, mājokļu un veco lauku lietu ministrija, cita starpā apgalvo, ka Direktīvā 2000/43 lietotais jēdziens “etniskā piederība” ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neattiecas uz kategoriju “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis”.
- 24 Tādējādi tas, ka Likuma par sociālajiem mājokļiem 168.a pantā ir noteikts, ka sociālo mājokļu biedrībām, kas atrodas “transformācijas rajonā” (agrāk – “ilgtermiņa geto rajonā”), ir jāizstrādā dzīvojamās apbūves teritorijas attīstības plāns, nav uzskatāms par tiešu diskrimināciju direktīvas 2. panta 2. punkta a) apakšpunkta nozīmē. Tas tā ir, lai gan saskaņā ar Likuma par sociālajiem mājokļiem 61.a panta 2. punktu atsevišķs nosacījums, lai šo teritoriju klasificētu kā “transformācijas rajonu”, ir tas, ka vairāk nekā 50 % šā rajona iedzīvotāju ir tā sauktie “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis”.
- 25 Kategoriju “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis” statistikas vajadzībām izstrādāja Dānijas Statistikas pārvalde, un minētā kategorija ir iekļauta vairākos Dānijas tiesību aktos. To, vai persona pieder šai kategorijai, novērtē, pamatojoties tikai uz personas dzimšanas vietu un personas vecāku dzimšanas vietu un/vai valstspiederību.
- 26 Kategorijā “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis” iekļauto personu ārkārtīgi plašajam personu lokam nav kopīgu iezīmju attiecībā uz valstspiederību, valodu, kultūras un tradicionālo piederību un izcelsmi vai kopīgām paražām, uzskatiem, tradīcijām un īpašībām, kas izriet no kopīgas vai iespējami kopīgas pagātnes.
- 27 Tādējādi nav tiešas un nesaraujamas saiknes starp Likuma par sociālajiem mājokļiem 61.a panta 2. punktā minēto kategoriju “imigranti un viņu pēcnācēji no

valstīm, kas nav Rietumu valstis”, kas aptver vairāk nekā pusi pasaules iedzīvotāju, un Direktīvā 2000/43 minēto terminu “etniskā piederība”.

- 28 Tāpat Likumā par sociālajiem mājokļiem paredzētā norma nav netieša diskriminācija Direktīvas 2000/43 2. panta 2. punkta b) apakšpunkta izpratnē.
- 29 Prasītāji ir tikai atsaukušies uz statistiku, kas liecina, ka *Mjølnerparken* lielākās iedzīvotāju grupas ir libāniešu un somāliešu izcelsmes. Arī šajā ziņā prasītāji jauca “etnisko piederību” ar “valstspiederību”, uz ko Direktīva 2000/43 noteikti neattiecas (skat. tās 3. panta 2. punktu).
- 30 Visbeidzot, Likuma par sociālajiem mājokļiem 61.a panta 2. punkts ir piemērojams bez izšķirības visām personām, kas ietilpst kategorijā “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis”, un jebkurā gadījumā Likuma par sociālajiem mājokļiem noteikumi ir paredzēti, lai nodrošinātu veiksmīgu integrāciju, kas saskaņā ar ES tiesībām ir sevišķi svarīgs iemesls saistībā ar sabiedrības interesēm. Noslēgumā jāatzīmē, ka noteikumi ir samērīgi, jo tie ir gan piemēroti, gan nepieciešami kā integrācijas veicināšanas pasākumi.
- 31 Lietā līdziesaistītās puses ir *Institut for Menneskerettigheder* [Dānijas Cilvēktiesību institūts] (1.–4. lieta, kā arī 5. lieta) un ANO īpašie referenti (5. lieta).
- 32 Dānijas Cilvēktiesību institūts cita starpā apgalvoja, ka attīstības plāna (*Mjølnerparken*) apstiprināšana un īres līgumu (*Schackenborgvænge*) izbeigšana ir tieša diskriminācija etniskās piederības dēļ, jo uzsvars tika likts uz kritēriju “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis”, un šis kritērijs ir tieši un nesaraunami saistīts ar etnisko piederību. Tādējādi etniskā piederība ir izšķiroša, pieņemot lēmumu īstenot pasākumu, kas rada mazāk labvēlīgu attieksmi, tāpat kā mazāk labvēlīga attieksme ir ieviesta ar etnisko piederību saistītu iemeslu dēļ. Kritērijs “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis” ir tieši un nesaraunami saistīts ar etnisko piederību. Vairākās vietās likuma u.c. *travaux préparatoires* parādās, ka likumdevējs ir vēlējis risināt problēmas, kas saistītas ar konkrētu iedzīvotāju grupu, pamatojoties uz etnisko piederību. Kritērija mērķis ir pievērsties īpašai Dānijas iedzīvotāju grupai, kas saskaņā ar *travaux préparatoires* atšķiras no Dānijas iedzīvotāju vairākuma, ņemot vērā tās standartus un vērtības, kas saistītas ar pilsoņu izcelsmi, valstspiederību, ģenealoģisko un kultūras piederību un saknēm. Šāds iedzīvotāju dalījums ir dalījums pēc etniskās piederības.

ANO īpašie referenti cita starpā ir norādījuši, ka “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis” nav neitrāla kategorija, bet gan ir balstīta uz izcelsmi, rasi, etnisko un nacionālo piederību, un ka šī iedalīšana kategorijās rada tiešu un netiešu rasu diskrimināciju. Kategorijas “nav Rietumu valsts” izmantošana, lai noteiktu mājokļu attīstības politiku un liktu īrniekus pārvietot no mājokļiem, kas nav nedz nepieciešami, nedz pamatoti, ir Dānijas juridisko saistību pārkāpums saskaņā ar *ICERD* un *ICESCR*. Dalījums no Rietumu valstīm un no

valstīm, kas nav Rietumu valsts, un pēdējās minētās kategorijas izmantošana, lai atļautu mājokļu renovāciju un nošķirtu “neizsargātus mājokļu rajonus”, “geto” un “ilgtermiņa geto”, ir aizliegta tieša diskriminācija izcelsmes un valstspiederības vai etniskās piederības dēļ. Lai gan Rietumu valstu kategorija ģeogrāfiski nav viendabīga, to galvenokārt veido Eiropas valstis un Eiropas kolonizētās valstis, kurās vairums vai lielākā daļa iedzīvotāju ir baltādaini. Turpretī valstis, kas iekļautas Rietumu valstu sarakstā, galvenokārt ir valstis, kurās nav baltādainu iedzīvotāju, tostarp visas pasaules valstis ar musulmaņu pārsvaru. Uz “neizsargātiem mājokļu rajoniem”, kuru sociālekonomiskie rādītāji ir tādi paši kā “geto”, atšķirībā no rajoniem, kuros vairāk nekā 50 % iedzīvotāju “ir no Rietumu valstīm”, neattiecas paplašinātās renovācijas prasības, ja tās ir kopienas, kurās vairākums iedzīvotāju “ir no Rietumu valstīm”. Tāpēc tā ir teleoloģiska atšķirība, kuras pamatā ir teritoriju etniskais raksturs. Tas, ka kategorijā “nav no Rietumu valstīm” ietilpst dažādas valstspiederības vai etniskās piederības cilvēki, neizslēdz rasu diskriminācijas iespēju. Turklāt īrnieki tiek pakļauti rasu diskriminācijai, pārkāpjot viņu tiesības uz mājokli. Diskriminācijas aizliegums un vienlīdzīga attieksme ir tiesību uz piemērotu mājokli pamatprincipi, kā noteikts ICESCR 11. pantā. Atsauce ir arī uz ICERD 2. panta 2. punktu un 5. panta e) punkta iii) apakšpunktu. Šajā gadījumā ir apdraudēta īrnieku tiesiskā drošība, kā arī mājokļu atrašanās vieta un atbilstība, kas ir viens no ANO Ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību komitejas Vispārējā komentārā Nr. 4 formulētajiem septiņiem tiesību uz atbilstīgu mājokli pamatelementiem, tikai tāpēc, ka īrnieki ir vai dzīvo blakus personām, kas “ir no Rietumu valstīm” un kas dzīvo “ilgtermiņa geto rajonos”.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsts

- 33 *Østre Landsret* (Austrumu reģiona apelācijas tiesa) uzskata, ka no direktīvas 2. panta formulējuma vai Tiesas judikatūras nav iespējams secināt, vai 2. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā minētais termins “etniskā piederība” tādos apstākļos kā šajā lietā – kad saskaņā ar Dānijas Likumu par sociālajiem mājokļiem ir jāsamazina sociālo ģimenes mājokļu īpatsvars “transformācijas rajonos”, un kur nosacījums, lai to kvalificētu kā transformācijas rajonu, ir tas, ka vairāk nekā 50 % no mājokļu rajona iedzīvotājiem ir “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis” – ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas uz personu grupu, kas definēta kā “imigranti un viņu pēcnācēji no valstīm, kas nav Rietumu valstis”.
- 34 Ja tā ir, tad *Østre Landsret* (Austrumu reģiona apelācijas tiesa) arī nav pārliccināta, vai 2. panta 2. punkta a) un b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā lietā aprakstītā sistēma ir tieša vai netieša diskriminācija.
- 35 Tā kā šo jautājumu noskaidrošanai ir izšķirīga nozīme pamatlīetas iznākumā, *Østre Landsret* (Austrumu reģiona apelācijas tiesa) uzskata, ka ir nepieciešams lūgt Eiropas Savienības Tiesai atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem.